

Türk Edebiyatının Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler

Türk Edebiyatının Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler (Kıstaslar) Nelerdir

Sosyal hayattaki gelişmeler ve değişimler, edebiyatı derinden etkileyen önemli bir faktördür. Öncelikle “**edebiyat nedir**” sorusunu yanıtlamalıyız: Bir toplumun yaşam biçiminin, düşüncelerinin ve duygularının yazıya ya da söze dökülmüş halidir. Türkler, tarih boyunca farklı coğrafyalarda varlık göstermiş ve çeşitli dil ve kültürlerle etkileşimde bulunmuştur. Bu etkileşimler, **Türk dili ve edebiyatını** şekillendirmiştir.

Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında önemli ölçütler arasında dil arayışı, kültürel farklılaşma, dini hayat, sanat anlayışı ve coğrafi değişim bulunmaktadır. Dil arayışı, şive ve lehçe farklılıkları üzerinden edebiyatın evrimini gösterirken, kültürel farklılaşma, Türk toplumunun çeşitli kültürlerle etkileşimde olduğunu yansıtmaktadır. Dini hayat, Türk edebiyatında dini temaların ve değerlerin nasıl işlendiğini belirtirken, sanat anlayışı ise estetik anlayışın evrimini göstermektedir. Coğrafi değişim ise Türklerin farklı coğrafyalarda yaşayarak edebiyatlarını nasıl zenginleştirdiklerini ifade eder. Bu faktörler, Türk edebiyatının zengin ve çeşitli bir geçmişe sahip olmasında etkili olmuştur.

TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ		
A. İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI (... - 11. yüzyıl)	B. İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (11. yüzyıl - ...)	C. BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (1860 - ...)
1. Sözlü Edebiyat	1. Divan Edebiyatı (13. yüzyıl - 19. yüzyıl)	1. Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı (1860 - 1896)
2. Yazılı Edebiyat	2. Halk Edebiyatı (13. yüzyıl - ...)	2. Servetifünun Dönemi Türk Edebiyatı (1896 - 1901) (Edebiyatıcedide)
		3. Fecriati Dönemi Türk Edebiyatı (1909 - 1912) (Fecriati Topluluğu)
		4. Milli Edebiyat Dönemi Türk Edebiyatı (1911 - 1923)
		5. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı (1923 - ...)

Kültürel Değişim

Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında etkili olan ölçütler arasında kültürel değişim önemli bir rol oynamaktadır. Türkler, tarih boyunca üç farklı medeniyetin içinde yer almıştır: Göçebe kültür, İslami kültür ve Batı kültürü. İslamiyet öncesi dönemde, Türkler göçebe bir yaşam tarzını benimsemişlerdir. Bu dönemde edebiyat ve dil, Türklerin göçebe hayatları ve kabile yapısıyla yakından ilişkilidir.

Destanlar, efsaneler ve ağıtlar aracılığıyla sözlü kültür aktarımı gerçekleşmiştir. Ancak İslamiyet'in kabul edilmesiyle birlikte, Türklerin sosyal ve kültürel yapılarında büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Yerleşik hayata geçiş, sosyal kurumların oluşumu ve yeni bir dinin etkisiyle birlikte edebiyatta da değişimler yaşanmıştır. Bu dönemde **Türk edebiyatı**, İslami kültürün etkisiyle şekillenmeye başlamıştır.

İslamiyet sonrası dönemde Türk edebiyatı, İslam kültürünün etkisi altında gelişim göstermiştir. Kur'an'ın etkisiyle oluşan İslami edebiyatın yanı sıra tasavvuf edebiyatı da önemli bir yer tutmuştur. Divan edebiyatı dönemi bu döneme denk gelir ve şairler, genellikle aşk, ahlak ve tasavvuf temalarını işlemiştir. Bu dönemde Türk edebiyatı, Farsça etkisinde gelişmiş ve Arap alfabesi kullanılmıştır.

Türk edebiyatının Batı kültürüyle tanışması ise Tanzimat edebiyatı dönemiyle gerçekleşmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun modernleşme çabalarıyla birlikte edebiyatta da Batı etkisi görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde roman, hikaye ve tiyatro gibi Batılı edebi türler Türk edebiyatına girmiştir. Batı edebiyatının örnekleri incelenerek yeni bir edebiyat anlayışı oluşturulmuştur.

Bu dönemler, Türk edebiyatının tarih içindeki farklı aşamalarını ve kültürel değişimlerin etkisini yansıtmaktadır. Her dönem, farklı bir kültürün etkisi altında gelişmiş ve edebiyatımızı zenginleştirmiştir. Türk edebiyatı, bu dönemlerin bir sentezi olarak günümüze kadar gelmiş ve sürekli olarak evrim geçirmiştir.

Din Değişimi

Din değişimi, Türk edebiyatı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Türkler, İslamiyet'i kabul etmeden önce Budizm, Manihaizm, Şamanizm gibi farklı dinlere inanmışlardır. Bu dinlerin etkisi, Türk edebiyatına da yansımıştır. Ancak gerçek köklü değişim, 10. yüzyıldan itibaren İslamiyet'in kabul edilmesiyle başlamıştır.

İslamiyet'in kabulüyle birlikte, Türk edebiyatında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Kur'an, hadisler, peygamberler tarihi, dört halife ve tasavvuf gibi İslamiyet ile ilgili kavramlar edebiyatımızda yer almaya başlamıştır. İslam inancı ve kültürü, edebiyatımızın temel unsurlarından biri haline gelmiştir ve bu etkisini 19. yüzyıla kadar sürdürmüştür.

Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesiyle birlikte, 19. yüzyılda Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle dinin edebiyat üzerindeki etkisi azalmıştır. Batı etkisiyle birlikte edebiyat, diğer alanlarda olduğu gibi dinin etkisinden uzaklaşmış ve Batı kültürüyle daha fazla etkileşime girmiştir. Batı edebiyatının örnekleri incelenerek yeni bir edebi anlayış ortaya çıkmış ve Türk edebiyatı bu dönemden itibaren farklı bir kimlik kazanmıştır.

Türk edebiyatı, din değişimleriyle birlikte farklı inanç ve kültürlerin etkisi altında gelişmiştir. Bu süreçte İslamiyet'in edebiyata getirdiği yeni kavramlar ve temalar önemli bir yer tutmuştur. Ancak zamanla dinin etkisi azalırken, Batı kültürünün etkisi daha belirgin hale gelmiştir. Bu şekilde Türk edebiyatı, zengin ve çeşitli bir kültürel birikime sahip olmuştur.

Dil Değişimi

Türkler, özellikle Orta Asya'dan başlayarak geniş bir coğrafyada varlık göstermiş ve buldukları bölgelerin özelliklerini benimseyerek çeşitli şive ve lehçeleri bünyelerine katmışlardır. Bu dil arayışı, Türk topluluklarının yaşadıkları coğrafyanın etkisiyle yeni dil varyasyonları oluşturmasına yol açmıştır. Her bir coğrafi bölge, kendi şivesi ve kültürel özellikleriyle dilin evrimine katkıda bulunmuştur.

Bu dil arayışının edebiyata olan etkisi büyük olmuştur. Farklı şive ve lehçeler, edebiyatın çeşitlenmesine ve bölgesel farklılıkları yansıtan eserlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yeni oluşan dil yapıları, Türk edebiyatının zengin ve çeşitli bir mirasa sahip olmasına katkı sağlamıştır. Her bir dil varyasyonu, o coğrafyanın kültürünü, tarihini ve yaşam biçimini yansıtarak edebiyata özgün renkler katmıştır. Bu çeşitlilik, Türk edebiyatının zengin dokusunu oluşturarak geçmişten günümüze uzanan bir mirasa dönüşmüştür.

Coğrafya değişimi

Türk edebiyatı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Türkler, tarihte Orta Asya'da yaşarken Anadolu'ya göç etmeleriyle birlikte Araplar ve Farslar gibi farklı kültürlerle etkileşim içine girmiştir. Daha sonraki dönemlerde ise Batı medeniyetiyle de karşılaşmış ve bu etkileşimler Türk edebiyatında kendisini göstermiştir.

Türklerin 11. yüzyıldan itibaren farklı coğrafyalara yayılması, dilde de çeşitliliklere yol açmıştır. Türkçe, Doğu Türkçesi, Batı Türkçesi ve Kuzey Türkçesi olmak üzere üç ana kola ayrılmıştır. Her bir Türk boyu, kendi yazı dilini ve dil özelliklerini oluşturarak ayrı bir kimlik kazanmıştır.

Bu coğrafi değişimler ve etkileşimler, Türk edebiyatının zenginliğini ve çeşitliliğini artırmıştır. Farklı coğrafyalarda yaşayan Türk boyları, kendi kültürel birikimlerini ve yaşadıkları mekanlardan kaynaklanan özellikleri edebiyatlarına yansıtmışlardır. Bu da Türk edebiyatının farklı dönemlerinde ve eserlerinde farklı renklerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Her coğrafyanın kendine özgü doğal güzellikleri, iklim koşulları ve sosyal yapıları da edebiyatın konularını etkilemiştir. Türk edebiyatında coğrafya, mekan tasvirleri ve doğa betimlemeleri yoluyla önemli bir yer tutmuştur. Eserlerde Anadolu'nun dağları, ovaları, nehirleri ve gölleri; Orta Asya'nın engin bozkırları ve dağları; Balkanlar'ın tarihi şehirleri ve Akdeniz'in sıcak atmosferi gibi coğrafi unsurlar, edebi metinlere canlılık katmış ve okuyucunun zihninde canlanmıştır.

Türk edebiyatının coğrafi değişimlerle birlikte gelişimi, farklı kültürlerin etkileşimi ve çeşitli coğrafyalardaki yaşam deneyimleriyle zenginleşmiştir. Bu da Türk edebiyatının çeşitlilik, derinlik ve evrensellik bakımından önemli bir mirasa sahip olmasını sağlamıştır.